

TAK VREDE GENT

SHANTI

Maandelijkse nieuwsbrief voor levensvernieuwing en algemene broederschap
door vergelijkende studie van wijsbegeerte, godsdiensten, wetenschap en esoterie
JAAR 2024 - NUMMER 12 - DECEMBER 2024

Belgische Theosofische Vereniging vzw
Hoofdzetel: Geuzenplein 8 te 1000 BRUSSEL

Doelstellingen van de Theosofische Vereniging:

- 1. Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid, zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur*
- 2. Het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdiensten, wijsbegeerten en wetenschappen*
- 3. Het onderzoeken van de onverklaarbare wetten die in de natuur besloten liggen en van de vermogens die in de mens sluimeren*

De vereniging is niet-sektarisch en bestaat uit zoekers naar inzicht. Haar eenheid berust niet op een gezamenlijk beleden geloof of wereldbeschouwing maar op een gezamenlijk streven naar waarheid.

Missie van de Theosophical Society (Adyar)

Het dienen van de mensheid door het ontwikkelen van een zich steeds verdiepend inzicht in, en verwerkelijking van de tijdloze wijsheid, spirituele zelfrealisatie en de eenheid van alle leven.

Activiteiten Tak Vrede: woensdag
van 19.30u tot 21.30u. .

Locatie: *Kollekasteel, Groenestaakstraat 66-68 te 9030 Mariakerke*

Ter info: Sinds september 2022 zijn de voorwaarden voor gebruik van een zaaltje in het Kollekasteel gewijzigd. Een klein bedrag aan bijdrage voor het gebruik van een zaaltje wordt gevraagd. Iedereen is van harte welkom om gratis en vrijblijvend deel te nemen aan de activiteiten van Tak Vrede. Giften als steun voor de goede werking van de Loge zijn steeds welkom en kan via rekening BE81 0000 1422 2624 tnv Belgische Theosofische Vereniging vzw, met vermelding Tak Vrede.

04/12/2024: Zelfrealisatie door liefde

11/12/2024: Een schets van de Theosofie: Het Godsbegrip

18/12/2024: Een schets van de Theosofie: Het Godsbegrip

25/12/2024: Kerstmis - Geen bijeenkomst

Meer informatie over het programma is te vinden op de website: <https://ts-belgium.be>. U kan ook een mailtje zenden aan tak.vrede@ts-belgium.be of u kan ppk bellen naar GSM 0486 631 997

V.U. : Tak Vrede, p/a Geuzenplein 8, 1000 Brussel - Email: info@ts-belgium.be

Bescherming persoonsgegevens: Alle informatie over de Belgische wet bescherming van de persoonlijke levenssfeer van 8 december 1992 en de AVG EU, te bekomen via email: info@ts-belgium.be

Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar gemaakt worden of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Mening en opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en er naar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

Resolutie goedgekeurd in 1924 door de General Council van de Theosophical Society Adyar

Hoe meer vooruitgang u boekt, des te vaker zullen uw voeten valkuilen ontmoeten. Het pad dat verder voert, wordt door één vuur verlicht – het licht van dapperheid, dat brandt in het hart. Hoe meer men durft hoe meer men zal verkrijgen. Hoe banger men is des te meer zal dat licht verbleken – en alleen dat licht kan tot gids dienen. Want zoals de laatste zonnestraal die op de top van een hoge berg schijnt, eerst vervaagt en dan wordt gevolgd door de zwarte nacht, zo vergaat het ook het hartenlicht. Wanneer dit dooft, zal een donkere en dreigende schaduw vanuit uw eigen hart op het pad vallen, en van schrik zult u als aan de grond genageld staan.

*De Stem van de Stilte
De zeven poorten – p52*

*We wensen iedereen een Zalig Kerstmis
een fijn Eindejaar
& een Gezond, Liefde- en Vredevol 2025!*

Shanti december 2024

***De grondslagen voor vrede
Kerstmis vroeger en nu***

Pagina

3

7

De grondslagen voor vrede

Mary Anderson

Wat zijn de grondslagen of de wortels van vrede? We kunnen in dit verband denken aan twee grondbeginselen, die in de filosofie van de theosofie genoemd worden. Het eerste is fundamentele eenheid, de innerlijke eenheid van Alle Bestaan, afwisselend God of het Absolute genoemd, de grondslag van Zijn of het Ene Leven. Het is tegelijk universele liefde, oneindige vreugde, ware wijsheid en volmaakte vrede.

Die innerlijke eenheid, die gelijk staat met volmaakte vrede, is de basis van wat we kennen als uiterlijke vrede, die onvolmaakt is, of het nu gemoedsrust, vrijheid van angst, of vrijheid van vijandschap of gewapend conflict is.

We spraken van de grondslag van vrede, maar we kunnen ook zeggen dat vrede op zich in deze betekenis de grondslag van alle bestaan is! Natuurlijk moeten we ons realiseren dat (1) vrede zoals we die kennen niet alleen maar afwezigheid van oorlog is. Er bestaat geweld in de burgerlijke samenleving in landen waarvan gezegd wordt dat zij op voet van vrede met elkaar leven of zelfs neutraal zijn. En (2) er is niet alleen uiterlijke vrede op het fysieke vlak, maar ook innerlijke vrede op de gebieden van denken en voelen.

Dit brengt ons bij het tweede theosofische grondbeginsel dat betrekking heeft op het fundament van vrede: Alle beweging van leven en evolutie wordt bestuurd en geleid van binnen naar buiten. Dit betekent dat alles wat verschijnt of zich voordoet op het uiterlijke, fysieke vlak reeds bestond op subtielere niveaus van voelen en denken. In een van de Upanisaden wordt gezegd dat het oog zich ontwikkelde omdat het Zelf wilde zien, dat het oor zich ontwikkelde omdat het Zelf wilde horen en zo voort. Van belangrijke menselijke ontwikkelingen en ontdekkingen werd eerst in gedachte en gevoel een voorstelling gemaakt. Mozart hoorde, in zichzelf, zijn symfonieën in een tijdloos moment, in één noot. Vervolgens moest hij ze op het stoffelijk gebied uitwerken in maat en noten. Handelingen, zowel goede als slechte, beginnen op de gebieden van denken en voelen.

Dit wordt erkend in de verklaring van de Verenigde Naties, die stelt dat oorlog in het denken van de mens begint. Dus moet vrede ook beginnen in het denken van de mens. Vrede moet op een natuurlijke wijze van binnenuit opwellen. Zij kan niet van buitenaf kunstmatig worden opgelegd of zij zal niet meer zijn dan vrede in naam, uiterlijke vrede, schijnvrede.

Dit verklaart de vele mislukte pogingen om vrede tot stand te brengen. Soms onderhandelen mensen om tot een regeling te komen en denken dat zij zich inzetten voor vrede, maar zij voelen en gedragen zich agressief.

Wanneer we over vrede en harmonie praten, moeten onze beraadslagingen in vrede en harmonie plaatsvinden, zelfs als we het met elkaar niet over details eens zijn. We kunnen het altijd eens zijn dat we verschillen, dat we op verschillende wijze (toch) samen zijn (in het Engels: be "together differently").

Op een keer stelde iemand voor dat de vele organisaties die zich voor vrede inzetten en hiernaar streven zich aaneen zouden sluiten – misschien om vrede 'af te dwingen'? Maar zou dit effect hebben? Organisaties hebben verschillende doeleinden en visies. Dit zou niet erg zijn, zolang zij hun standpunten niet aan anderen opleggen, maar heel vaak doen zij dit wel, wat tot conflicten leidt.

Vrede en harmonie zijn natuurlijk heel actuele thema's in een wereld waarin we vertrouwd zijn met zoveel oorlog, geweld, disharmonie en onrecht. Dit komt niet alleen door de media, maar ook door de houding van mensen om ons heen en misschien, als we er eerlijk over zijn, realiseren we ons dat we deze dingen ook in onszelf ervaren.

Het is goed onze gedachten op vrede en harmonie te richten, in plaats van het versterken van geweld en disharmonie door ons daarop te concentreren, door erover te praten, zelfs door onze afkeur daarover uit te spreken! Misschien denken we teveel aan geweld.

Iemand zei tegen Krishnamurti dat hij de indruk maakte geweldloosheid te verdedigen. Maar wat zou hij doen als hij met zijn zuster wandelde en iemand viel haar aan? Zou hij haar niet verdedigen? Krishnamurti antwoordde gewoon: 'Ik heb altijd een leven zonder geweld geleid.' Als je werkelijk geweldloos bent, ben je geneigd geen geweld aan te trekken. Maar als we ons afvragen hoe we ons of onze dierbaren zouden verdedigen als we werden aangevallen, dan hebben we al gewelddadige gedachten, scheppen gedachtevormen van geweld. Terwijl er geen geweld is, bevorderen we geweld door eraan te denken! Ik zeg niet dat we onszelf en onze dierbaren niet zouden moeten verdedigen als we worden aangevallen. Dat is een kwestie die ieder van ons voor zichzelf moet uitmaken als het probleem zich voordoet, maar laten we het niet oproepen door het te verwachten! Als geweld begint in het denken – het denken van iedereen! – kunnen we voor een deel verantwoordelijk worden gesteld voor de volgende daad van geweld die optreedt, hetzij plaatselijk, hetzij algemeen verspreid en gepaard gaande met internationale repercussies!

Eerder stelden we ons de vraag waar de wortels van vrede liggen. Laten we nu een antwoord van meer persoonlijke aard geven: Volgens de theosofische filosofie bevinden de wortels van vrede zich veel dieper in ons dan de wortels van geweld. De wortels van geweld bevinden zich in het babbelgraag denkvermogen en in zelfzucht, terwijl de wortels van vrede zich bevinden op het niveau van die Wijsheid die tevens Liefde is, waarnaar we zelden bewust kunnen doordringen. Zij liggen in het centrum van alle dingen – dat het hart van ons wezen uitmaakt. Als we zouden kunnen doordringen tot in de kern van de dingen, zouden we vrede ervaren, omdat we de belichaming van vrede zijn.

Vrede moet op een natuurlijke wijze van binnenuit opwellen.

Ik citeer uit *The Life of Buddha* (L. Adams Beck, blz. 242):

Eens wendden twee monniken, die van ver waren gekomen, zich tot de Boeddha, en volgens zijn manier van doen zei hij terwijl hij hen verwelkomde:

"Hoe gaat het met jullie, monniken? Kunnen jullie je staande houden?"

Hebben jullie de regentijd in vrede en eendracht doorgebracht en hebben jullie enig gemis aan steun ervaren?"

En zij antwoordden: "Het gaat met ons niet goed, Gezegende, want er bestaat tussen ons grote onenigheid en ons hart is vervuld van bitterheid en kent geen vrede."

En zij legden hem met wederzijdse haat hun zaak voor en hij zei (terwijl hij hen citeerde):

"Hij beledigde me! Hij sloeg me!" Hoe kan haat verdwijnen in hen die dergelijke gedachten koesteren? Het leed gedijt in jezelf. Je lijdt door jezelf. De zwanen gaan over het pad dat leidt naar de zon, zij gaan door de lucht door middel van hun wonderbaarlijk vermogen. Het ligt in het vermogen van de mens zich te verlossen van het lijden.

"Er is niets dat zo doet ontbranden als begeerte; er is niets dat zo hopeloos is als haat."

"Laat een mens boosheid loslaten, laat hem trots verzaken."

"Laat hem boosheid door liefde te boven komen en laat de waarheid de leugenaar overwinnen. Want haat wordt nooit beëindigd door haat, maar alleen door liefde. Dit is een oude levensregel."

Een oude levensregel.

Nadat de Heer zo had gesproken met een hart vervuld van geluk, werd dit een nieuw gebod en wijsheid.

Aldus groetten de twee monniken elkaar in liefde voor het gezicht van de Volmaakte en hand in hand verlieten zij hem.

Het is inderdaad een 'oude levensregel' dat 'haat nooit beëindigd wordt door haat, maar alleen door liefde'. Iedereen zou hetzelfde tegen de monniken gezegd kunnen hebben, maar dan zou het geen effect hebben gehad. In feite moeten de monniken het zelf hebben geweten, zij het dan slechts in theorie. Maar toen de Boeddha het zei, had het een schokkende, elektrificerende uitwerking, omdat het niet alleen maar theorie was, maar uit de praktijk was gebleken, omdat zijn woorden uit een vreedevol hart kwam, een hart dat de vicieuze cirkel, dat haat wordt voortgebracht door haat, had doorbroken. De vicieuze cirkel van vijandigheid kan slechts door vrede verbroken worden.

Net zoals uit het volgende blijkt: toen een zeer gewelddadig man die bekend stond als een dief en een moordenaar, die zich door niets tegen liet houden, de plaats naderde waar de Boeddha met zijn monniken zat, gingen de monniken er vandoor. Toen de gewelddadige man dichterbij hem kwam, viel de boosheid gewoon van hem af. De vrede en de harmonie die van de Boeddha uitgingen waren niet enkel theorieën, maar op de praktijk gestoelde feiten.

Vragen wij ons af waarom zoveel politici voortdurend over vrede praten, maar geen vrede tot stand brengen? (Het is natuurlijk beter over vrede te praten dan zich bezig te houden met oorlog) Krishnamurti zegt (*First and last Freedom*, blz. 184): "Jij en ik kunnen over vrede praten, we kunnen besprekingen hebben, rondom een tafel zitten en met elkaar discussiëren...[Maar] als we vrede willen hebben, moeten we vredelievend zijn; als we in vrede willen leven wil dit zeggen dat we geen vijandschap moeten creëren."

Maar weten we wel wat innerlijke vrede inhoudt? Het brengt een omwenteling teweeg. Uiteindelijk houdt het in dat we ons bewust zijn van onze innerlijke eenheid met alles, niet alleen met onze vrienden en familieleden, met degenen die van ons houden en voor ons zorgen, maar ook met hen die vreemden voor ons zijn, zelfs vijandig tegenover ons staan. Het brengt met zich mee dat we handelen in overeenstemming met dat bewustzijn van Eenheid.

In de Christelijke Bijbel wordt Jezus aangehaald als hij zegt 'Gelukkig zijn de vredelievenden, want zij zullen de kinderen van God genoemd worden'. Als we aan God als het Ene Leven denken, dat het wezen van alle mensen, van alle levende wezens, van alle dingen uitmaakt, dan zijn we inderdaad de kinderen, de invloeden die erfgenamen van het Ene Leven, *mits* we dat ene leven kunnen waarnemen in alles en dienovereenkomstig handelen, niet enkel in uiterlijk gedrag, maar ook in voelen, in denken en in spreken, terwijl we ons bewust zijn van die eenheid.

Een oudere dame zei tegen haar dominee: 'Zal ik na mijn dood weer mijn geliefden ontmoeten?' Hij antwoordde: 'Ja, lieve mevrouw, maar ook de anderen!' We kunnen ons hart niet voor iemand of iets afsluiten. We kunnen ons voor invloeden van buiten afsluiten, als we niet sterk genoeg zijn om weerstand te bieden aan negatieve tot slechte gewauwel. Vrede als harmonie impliceert een relatie, vrede tussen twee of meer personen, de harmonie tussen twee of meer muzieknoten. We denken aan een relatie wanneer er twee of meer personen zijn. Maar houdt *innerlijke* vrede ook een relatie in? Is vrede in onszelf niet makkelijker aan te voelen dan vrede buiten ons, vredelievendheid jegens anderen? *Volstrekt niet!* Innerlijke vrede komt misschien zelden voor en kan moeilijker worden gevoeld. Ondervinden we niet vaak innerlijk conflict en worstelingen?

Paulus spreekt hierover: 'De dingen die ik zou willen doen, doe ik niet en wat ik niet zou willen doen, doe ik.'

We zijn geen geïntegreerde wezens. H.P. Blavatsky legt dit uit door te zeggen dat er drie levensstromen zijn die zich in elk van ons ontwikkelen: de spirituele, de verstandelijke (vermengd met en beïnvloed door onze verlangens) en de lichamelijke. Elke levensstroom volgt zijn eigen wetten.

Zo zorgen onze verlangens, die onze gedachten afleiden, ervoor dat we geriefelijkheid, plezier of opwinding zoeken, zonder rekening te houden met het geluk van anderen. Het innerlijke spirituele zelf, dat zich bewust is van de eenheid van alles, spoort ons tegelijkertijd met de nog zwakke stem van het geweten aan om te zoeken naar het geluk van anderen en naar rechtvaardigheid voor iedereen.

Op deze wijze verkeren we vaak in een innerlijk conflict en zijn we met onszelf in oorlog. Hoe kunnen we dan, zoals Boeddha, vrede en harmonie uitstralen?

We kunnen, bij wijze van spreken, denken aan de eenheid van alle leven in een horizontale rechte lijn, als de Eenheid van alle wezens met elkaar, maar bestaat er ook niet een verticale Eenheid – Eenheid binnen onszelf, een verbinding tussen alle aspecten van onze aard? Dan hebben we een waarlijk geïntegreerd mens. Zo'n mens verkeert in vrede met zichzelf en anderen.

Vrede houdt harmonie in. Met betrekking tot harmonie en disharmonie zegt Annie Besant in haar

boekwerkje *The Theosophic Life* (blz. 29-30):

Soms is een wanklank in een muziekstuk nodig om de muziek te vervolmaken. Op zichzelf gezien klinkt het erg slecht, maar als onderdeel van de harmonie van een heel mooi muziekstuk verrijkt die muziknoot, die zo onwelluidend was, het muziekstuk en geeft het op een schitterende wijze weer.

Het innerlijke spirituele zelf, dat zich bewust is van de eenheid van alles, spoort ons aan om te zoeken naar het geluk van anderen en naar rechtvaardigheid voor iedereen.

De helft van het geheim van de schitterende muziekstukken van Beethoven ligt in de kracht waarmee hij wanklanken gebruikt. Hoe verschillend zou zijn muziek zonder hen zijn, hoe veel minder rijk, minder melodieus en minder imposant. En er zijn zulke duidelijke disharmonieën in het menselijke leven.

Volgens een oud verhaal uit het Oosten joeg iemand alle kraaien weg vanwege hun onwelluidende gekras, dat zich vermengde met het melodieuze gezang van de andere vogels. Doch de Schepper klaagde dat zijn orkest niet volledig was zonder de kraaien. Kunnen we daarom de kraaien, die een wanklank schijnen voort te brengen, aanvaarden als onderdeel van het orkest van het leven?

Laten we ons het volgende gezegde herinneren: 'Hij trok een cirkel en sloot me uit. Ik trok een grotere cirkel en nam hem op.' Als iemand ons ergert, ons lastig valt, moeten we ook overdenken, dat datgene wat ons vaak hindert in een andere persoon iets typerends van onszelf is, dat we verachten, maar niet in onszelf willen erkennen. Dus projecteren we onze gebreken op een ander.

Vrede en harmonie kunnen op ons een passieve indruk maken. Er bestaat inderdaad een vrede en harmonie die passief is. Het is de toestand van *tamas*, een hoedanigheid van traagheid, die optreedt vóór de ontwikkeling van *rajas*, of hartstocht, die wegen en middelen zoekt om zijn verlangen te bevredigen. Maar er bestaat een vrede die niet *tamasisch* of onverschillig is, maar *satvisch* of harmonieus, die van de wijze mens die uitgestegen is boven de onverschillige, *tamasische* toestand en ook boven de op zichzelf gerichte, *rajasische* toestand.

Bijgevolg is de vrede die gekenmerkt wordt door *sattva* niet onverschillig, maar dynamisch. In feite lijkt zij op een dynamo, die een groot vermogen en een grote energie voortbrengt, maar die zo snel beweegt dat zij onbeweeglijk lijkt. Dit is de vrede die elk begrip te boven gaat. Zij is harmonieus, omdat zij niets afwijst, maar alles verwelkomt, alles in zich opneemt, alles transformeert, zoals de Boeddha de haat van de twee monniken transformeerde in liefde en vriendschap. Zij is in werkelijkheid liefde, wijsheid en vreugde.

Hoe kunnen we een dergelijke vrede in onszelf benaderen? Sri Ram had hierover net als Krishnamurti veel te zeggen dat relevant is: 'Om dichterbij een toestand van vrede of innerlijke zuiverheid te komen, is het niet genoeg om één of andere gedicht over vrede op te zeggen: men moet zijn aard ontdoen van de wortels die de oorzaak zijn van de agitatie en vrees'. Betekent dit een grote inspanning? Nee! Een toestand van vrede in zichzelf kan niet door inspanning bereikt worden. Zij moet door zichzelf tot stand komen en zal verschijnen wanneer men elke oorzaak van conflict in zijn eigen denkvermogen en hart geëlimineerd heeft.' (*Thoughts for Aspirants, Second Series*).

Om zulke oorzaken uit te schakelen, moeten we ons er eerst van bewust zijn. Dus zijn in de eerste plaats zelfobservatie en zelfbewustzijn noodzakelijk teneinde in alle eerlijkheid de oorzaken van conflict in onszelf te ontmaskeren. Als we dergelijke oorzaken van conflict zien zoals ze zijn, namelijk eindeloos ongeluk voortbrengend voor ons en voor anderen, zullen zij als dode bladeren in de herfst afvallen. Zoals Krishnamurti zegt: als we ons realiseren dat iets wat we eten buikpijn teweegbrengt, eten we het niet langer.

Sri Ram spreekt over het vermogen om in onszelf een vrede tot uitdrukking te brengen, die 'een veelheid van niet uitgedrukte harmonieën' omvat. Als we met onszelf in vrede zijn, zullen we in vrede met anderen zijn.

*Uit: The Theosophist, oktober 2003
Theosofia april 2006
Vertaling: Ton van Beek*

Kerstmis vroeger en nu

We naderen de tijd van het jaar waarin de hele christelijke wereld zich erop voorbereidt de bekendste van haar plechtige feestdagen te vieren – de geboorte van de stichter van haar religie. Wanneer dit tijdschrift zijn westelijke abonnees bereikt, zal er in elk huis feestelijkheid en blijdschap zijn. In Noordwest-Europa en in Amerika zullen hulst en klimop elk huis verfraaien, en de kerken zullen met dennentakken versierd zijn; een gewoonte die ontleend is aan de oude gebruiken van de heidense druiden ‘opdat de bosgeesten zouden samenkomen bij het groen en daar, onberoerd door de vorst, tot een milder jaargetijde zouden blijven’. In rooms-katholieke landen gaan in de avond en nacht vóór Kerstmis veel mensen naar de kerk om wassen beelden van het goddelijke kind en zijn maagdelijke moeder, in haar kleed van ‘koningin van de hemel’, te begroeten. Dit vertoon van rijk goud-galon, met parels geborduurd satijn en fluweel, en de wieg met ingelegde juwelen is voor een analytisch verstand nogal tegenstrijdig. Als men aan de armoedige, wormstekige, vuile kribbe van de joodse herberg denkt, waarin, als we het evangelie moeten geloven, de toekomstige ‘verlosser’ bij zijn geboorte werd gelegd bij gebrek aan een beter onderdak, moeten we wel denken dat de stal in Bethlehem voor de verblinde ogen van de onontwikkelde toegewijde geheel verdwijnt. Op zijn zachtst gezegd komt deze opzichtige vertoning weinig overeen met de democratische gevoelens en de werkelijk goddelijke verachting voor rijkdom van de ‘Mensenzoon’, die geen plek heeft ‘waar hij zijn hoofd te ruste kan leggen’. Het maakt het alleen maar moeilijker voor de gemiddelde christen om de uitdrukkelijke verklaring dat ‘het gemakkelijker voor een kameel is door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van de hemel binnen te gaan’, als iets meer dan een retorische uitspraak te beschouwen. De roomse kerk handelde wijs door haar parochianen streng te verbieden de evangeliën zelf te lezen of te interpreteren, en de waarheden van het Boek zo lang mogelijk in het Latijn – ‘de stem van de roepende in de woestijn’ – te verkondigen. Daarin volgde ze slechts de wijsheid van eeuwen – de wijsheid van de oude Indo-Europeanen, die ook ‘als waar wordt aanvaard door haar kinderen’; want, evenals de hedendaagse toegewijde hindoe geen woord Sanskriet verstaat, noch de moderne parsi een lettergreep van het Zend, zo is het Latijn voor de gemiddelde rooms-katholiek niet beter te begrijpen dan hiërogliefen. Het gevolg is dat alle drie – de brahmaanse hogepriester, de zoroastrische mobed en de rooms-katholieke paus – over onbegrensde mogelijkheden beschikken om nieuwe religieuze dogma’s vanuit de diepten van hun eigen verbeelding te ontwikkelen voor het welzijn van hun respectieve kerken.

Om deze grote dag aan te kondigen worden om middernacht in Engeland en op het vasteland van Europa de klokken overal vrolijk geluid. In Frankrijk en Italië is het na de viering van de mis in prachtig versierde kerken ‘de gewoonte voor de feestvierders deel te nemen aan een lichte maaltijd (réveillon), om beter in staat te zijn de vermoeienissen van de nacht te dragen’, zegt een boek over pauselijke kerkelijke ceremoniën. Deze christelijke vastennacht herinnert aan de Sivaratri van de volgelingen van de god Siva – de grote dag van droefheid en vasten in de elfde maand van het hindoejaar. Maar bij laatstgenoemde ceremonie wordt de lange nachtwake door een strikt en streng vasten voorafgegaan en gevolgd. Voor hen geen réveillons of compromissen. Ze zijn immers maar goddeloze ‘heidene’, en daarom moet hun weg naar verlossing tien keer zo zwaar zijn.

Hoewel 25 december nu door de christelijke volkeren overal als de geboortedag van Jezus wordt gevierd, werd die dag oorspronkelijk niet algemeen erkend. In de eerste eeuwen werd Kerstmis, de meest veranderlijke van de christelijke feestdagen, vaak verward met driekoningen, en werd in de maanden april en mei gevierd. Omdat er nooit enig authentiek verslag of bewijs was om die datum vast te stellen, hetzij in de wereldse of in de kerkelijke geschiedenis, bleef de keuze van die dag lange tijd vrij; en het was pas in de 4de eeuw dat de paus (Julius I), aangespoord door Cyrillus van Jeruzalem, aan de bisschoppen opdracht gaf om een onderzoek in te stellen en ten slotte tot enige overeenstemming te komen over de *vermoedelijke* datum van Christus’ geboorte. Hun keuze viel op 25 december – en het is een heel ongelukkige keuze gebleken! Het was Dupuis, gevolgd door Volney, die de eerste aanvallen op deze geboortedag richtte. Ze bewezen dat bijna alle oude volkeren onnoemlijk lang vóór onze jaartelling op basis van heel duidelijke sterrenkundige gegevens de ge-

boorten van hun zonnegoden op precies die dag hadden gevierd. 'Dupuis toont aan dat het sterrenbeeld de Maagd met het Kind enkele duizenden jaren voor Christus bestond', merkt Higgins op in zijn *Anacalypsis*.¹ Omdat Dupuis, Volney en Higgins voor het nageslacht zijn afgeschilderd als ongelovigen en vijanden van het christendom, kan het goed zijn in dit verband de bekentenissen van de christelijke bisschop van Ratisbone, 'de geleerdste man die de middeleeuwen hebben voortgebracht' – de dominicaan Albertus Magnus, te citeren. Hij zegt: 'Het teken van de hemelse maagd rijst boven de horizon op het moment waarop we de geboorte van de Heer Jezus Christus vaststellen.'² Zo werden Adonis, Bacchus, Osiris, Apollo, enz., allemaal op 25 december geboren. Kerstmis valt in de periode van de winterzonnestilstand; de da-

gen zijn dan het kortst, en duisternis ligt meer dan ooit op het aangezicht van de aarde. Men dacht dat alle zonnegoden jaarlijks in die tijd worden geboren; want vanaf dat moment wordt de duisternis met elke volgende dag steeds meer verdreven, en begint de kracht van de *zon* toe te nemen.

Hoe dan ook, de feestelijkheden van Kerstmis die door de christenen bijna 15 eeuwen lang zijn gevierd, hadden een bij uitstek heidens karakter. Ja, we zijn bang dat zelfs de tegenwoordige ceremoniën van de kerk nauwelijks aan het verwijt kunnen ontkomen dat ze bijna letterlijk zijn gekopieerd uit de mysteriën van Egypte en Griekenland, die ter ere van Osiris en Horus, Apollo en Bacchus werden gevierd. Zowel Isis als Ceres werden 'heilige maagden' genoemd, en een goddelijk kind kan in elke 'heidense' religie worden gevonden. We zullen nu twee schetsen van het vrolijke kerstfeest geven: de ene geeft de 'goede oude tijd' weer, en de andere de tegenwoordige toestand van de christelijke eredienst. Vanaf het begin dat Kerstmis werd ingesteld, werd die dag gezien in het licht van zowel een heilige herdenking als een heel vrolijk feest: hij werd besteed aan toewijding en dwaze vrolijkheid. 'Tot de genoegens van de kersttijd behoorden de zogenaamde feesten van narren en ezels, groteske saturnalia, die 'december vrijheden' werden genoemd, waarin elke ernstige zaak belachelijk werd gemaakt, de maatschappelijke orde werd omgekeerd, en haar fatsoensnormen werden bespot', zoals een verzamelaar van oude kronieken zegt. 'Tijdens de middeleeuwen werd de dag gevierd door een vrolijk fantastisch schouwspel van dramatische mysteriën, uitgevoerd door personages met dwaze maskers en bijzondere kleding. Gewoonlijk stelde de vertoning een kind in een wieg voor, omringd door de maagd Maria en Jozef, door stierenkoppen, cherubijnen, oosterse magiërs (de mobeds van weleer) en talloze ornamenten.' De gewoonte om met Kerstmis kerstliederen te zingen was bedoeld om de gezangen van de schaapherders bij de geboorte in herinnering te brengen. 'De bisschoppen en de geestelijken zongen vaak met de bevolking mee, en de gezangen werden opgevrolijkt door dansen, en door muziek van tambourijnen, gitaren, violen en orgels. . . .' We kunnen eraan toevoegen dat zulke mysteriën tot op heden, tijdens de dagen die aan Kerstmis voorafgingen, met marionetten en poppen worden uitgevoerd in Zuid-Rusland, Polen en Galicië, en bekendstaan als de Koliadovki. In Italië dalen Calabrische minstrelen van hun bergen af naar Napels en Rome, waar ze zich om de heiligdommen van de Maagd-Moeder verdringen en haar opvrolijken met hun wilde muziek.

In Engeland begonnen de feesten altijd op kerstavond en duurden vaak tot Maria Lichtmis (2 febr.), waarbij elke dag een feestdag was tot driekoningenavond (6 jan.). In de huizen van voorname edelen werd een 'heer van de wanorde' of een 'abt van de redeloosheid' benoemd, wiens plicht het was de rol van komiek te spelen. 'De provisiekamer werd met kapoenen, kippen, kalkoenen, ganzen, eenden, rundvlees, schapenvlees, varkensvlees, pasteien, puddingen, noten, bonbons, suiker en honig gevuld.' . . . 'Een vlamvend vuur van grote houtblokken waarvan het voornaamste het 'joelblok' of kerstblok werd genoemd, en dat kon blijven branden tot Maria Lichtmis, hield de kou buiten; en de overvloed werd gedeeld met de pachters van de edelman opgeluisterd door muziek, goochelarij, raadsels, blindemannetje en andere spelletjes, grappen, gelach, geestige opmerkingen over en weer, pandverbeuren en allerlei dansen.'

In onze moderne tijd sluiten de bisschoppen en geestelijken zich niet meer aan bij de bevolking bij het zingen en dansen in het openbaar; en feesten van 'narren en ezels' worden meer in heilige afzondering gehouden dan voor de ogen van de gevaarlijke, scherp waarnemende verslaggever. Toch zijn de eet- en drinkfeesten in de hele christelijke wereld bewaard gebleven; en er zijn meer gevallen van plotselinge dood, ongetwijfeld veroorzaakt door gulzigheid en onmatigheid, tijdens Kerstmis en Pa-

sen dan op enige ander moment in het jaar. Toch wordt de christelijke eredienst elk jaar meer en meer een schijnvertoning. De harteloosheid van deze lippendienst is heel vaak aan de kaak gesteld, maar volgens ons nooit met meer aangrijpend realisme dan in een mooi droomverhaal dat vorig jaar rond Kerstmis in *The New York Herald* verscheen. Een bejaarde man die een openbare bijeenkomst voorzat, zei dat hij van de gelegenheid wilde gebruikmaken om een visioen te vertellen dat hij de vorige avond had gezien.

Hij dacht dat hij op de kansel van de schitterendste en prachtigste kathedraal stond die hij ooit had gezien. Vóór hem stond de priester of de pastoor van de kerk en naast hem een engel met een boekje en een potlood in de hand, wiens opdracht het was om elke daad van verering of gebed te noteren die in zijn aanwezigheid plaatsvond en als een aanvaardbaar offer naar de troon van God oprees. Elke kerkbank was met chic geklede gelovigen van beide seksen gevuld. De meest verheven en in vervoering brengende muziek die zijn oor had gehoord vervulde de lucht van melodie. Alle mooie onderdelen van een rituele kerkdienst, waaronder een weergaloze welsprekende preek door de begaafde predikant, hadden na elkaar plaatsgevonden, maar niettemin werd door de engel niets in zijn boekje opgetekend! Na een langdurig en door de pastoor prachtig verwoord gebed, gevolgd door een zegening, gingen de parochianen ten slotte uiteen, en nog altijd vertoonde de engel geen teken van activiteit!

Vergezeld door de engel, verliet de spreker de kerkdeur na de chic geklede parochianen. Een arme, in lompen geklede, aan lager wal geraakte vrouw stond in de goot langs de stoep, met een bleke, magere, uitgestrekte hand, stilzwijgend smekend om een aalmoes. Toen de chic geklede gelovigen uit de kerk haar passeerden, schrokken ze terug voor de arme Magdalena, en de dames trokken hun zijden, met juwelen bedekte japonnen opzij, zodat deze door haar aanraking niet zouden worden besmeurd.

Precies op dat moment liep een dronken zeeman al wankelend over de stoep aan de overkant van de weg. Toen hij tegenover het arme in de steek gelaten meisje stond, stak hij zwalkend de straat over en ging naar haar toe, haalde enkele stuivers uit zijn zak en duwde ze in haar hand met de woorden 'Hier, arme in de steek gelaten meid, pak aan!' Nu verscheen een hemelse glans op het gezicht van de optekenende engel die de daad van sympathie en liefdadigheid onmiddellijk in zijn boekje opschreef en ermee heenging als een mooi offer aan God.

Men zou het een andere vorm kunnen noemen van het bijbelverhaal van het oordeel over de vrouw die op overspel was betrapt. Het zij zo; maar toch schetst het een meesterlijk beeld van de toestand waarin onze christelijke maatschappij verkeert.

Volgens de traditie ziet men op kerstavond de ossen altijd geknield, alsof ze in gebed en toewijding verzonken waren; en 'er was een beroemde hagedoorn op het kerkhof van de abdij van Glastonbury, die op de 24ste altijd knoppen vertoonde, die uitbloeden op 25 december'; wat, als we bedenken dat de dag door de kerkvaders op goed geluk was gekozen en de kalender van de oude in de nieuwe stijl is veranderd, op een opmerkelijke scherpzinnigheid van zowel dieren als planten wijst! Ook is er een overlevering van de kerk – voor ons door Olaus, aartsbisschop van Uppsala, bewaard – dat bij het kerstfeest 'mensen die in de koude noordelijke landen leven, plotseling en op onverklaarbare wijze in wolven worden veranderd; en dat een groot aantal van hen op een bepaalde plaats samenkomen en zo woest tegen de mensheid tekeer gaan, dat ze meer van hun aanvallen te lijden heeft dan ooit van natuurlijke wolven'.³ Figuurlijk gezien, ziet het ernaaruit dat dit bij mensen, en vooral bij christelijke volkeren, nu meer dan ooit het geval is. Men schijnt niet tot kerstavond te hoeven wachten om te zien dat hele volkeren in 'wilde beesten' zijn veranderd, vooral in oorlogstijd.

Atikel op uit *The Theosophist* van 1879.

(te vinden in H.P. Blavatsky 'Geselecteerde artikelen - deel1:1874-1882).

Noten:

1. Deel 1, blz. 313.
2. Noot vert.: Zie Godfrey Higgins, *Anacalypsis*, deel 1, blz. 314; hij citeert Albertus Magnus, *Lib. de Univers.*
3. Olaus Magnus, *A Compendious History of the Goths, Svvedes and Vandals, and other Northern Nations*. Engelse vertaling van het Latijnse origineel, Londen, 1653.